Rømø 2027-2032

En fælles udviklingsplan

TØNDER KOMMUNE

GRAND VILLE

TØNDER KOMMUNE

GRAND VILLE

Udviklingsplanen er blevet til i samarbejde mellem Tønder Kommune og følgegruppen for den tidligere udviklingsplan. Forslaget blev vedtaget i Tønder Kommunes Kommunalbestyrelse 29. oktober 2026.

Grandville har bidraget til facilitering af samarbejder om og udarbejdelse af udviklingsplanen.

AARHUS
Store Torv 14, 1.
8000 Aarhus C

KBH
Ewaldsgade 9, st.
2200 København N

www.grandville.dk
CVR 37576964

Rettigheder til alt
materiale tilhører Grandville.

Indhold

Rømø - vi vælger det, der varer **5**
Forord 6

Vision **9**

Strategiske mål **10**
Fælles retning og lokal forankring 12
Natur i balance 14
Helårsliv med stærke fællesskaber 16
Oplevelser og steder byder velkommen 18
Rundt på Rømø 20

Indsatser og handlinger **22**
Handlingskatalog 23

Afsæt og opfølgning **26**
Afsæt, formål og opfølgning 27
Vi følger livet på øen 28
Processen bag udviklingsplanen 30

Rømø – vi vælger det, der varer

Lys, mørke, tidevand og
brusende vind sætter rytmen.
Vi er midt i Nationalpark
Vadehavet - UNESCO's verdensarv.

Rømø er et sted
- ikke blot en destination

Øen er formet af hvalfangst, fiskeri
og østersbanker.
Af fællesskaber, der vidste, at
naturen ikke kan overvindes – kun
respekteres.

Den erkendelse er vores fremtid.

Forord

Rømø - et godt sted at bo og et berigende sted at besøge

Rømø er en ø med en stærk og sammensat identitet. Her lever fællesskaber, natur og kultur tæt sammen, og hverdagsliv og turisme udfolder sig side om side. Det er en styrke. Men det er også et ansvar.

Siden den seneste udviklingsplan fra 2018 har Rømø oplevet markante forandringer. Turismen er vokset, forventningerne til kvalitet og bæredygtighed er steget, og behovet for at sikre et robust helårsliv er blevet tydeligere. Derfor kræver den videre udvikling bevidste valg og en fælles retning.

Rømøs udvikling står over for en dobbelt opgave. Øen skal fortsat være et attraktivt sted at besøge, men først og fremmest skal Rømø kunne fungere som et levende lokalsamfund hele året. Det kræver boliger, arbejdspladser, hverdagsfunktioner, fællesskaber og en infrastruktur, der understøtter livet på øen.

Derfor har Tønder Kommune sammen med følgegruppen* for den seneste udviklingsplan igangsat arbejdet med en ny udviklingsplan for Rømø. Den nye udviklingsplan skal fungere som det strategiske grundlag for fremtidige prioriteringer og investeringer, og den skal bidrage til balance mellem hverdagsliv og turisme.

Udvikling på Rømø handler ikke om vækst for vækstens skyld. Det handler om kvalitet fremfor kvantitet!

Det handler om at beskytte det sårbare og styrke det, der gør øen unik. Om at investere dér, hvor udvikling bidrager til varig værdi for både lokalsamfundet og de mange gæster. Om at udpege præcis hvor denne udvikling kan finde sted, og hvor øen omvendt skal have lov til at hvile. Et stærkt helårsliv er forudsætningen for en bæredygtig turisme. Samtidig kan en turisme med omtanke understøtte arbejdspladser, fællesskaber og liv året rundt. Derfor skal nye tiltag vurderes ud fra deres samlede effekt på øens natur, infrastruktur og hverdagsfunktioner.

Målet er klart:
Rømø skal fortsat være et godt sted at bo
– og et berigende sted at besøge.

Med denne plan sætter vi retning for en udvikling i balance, hvor kvalitet, fællesskab og respekt for naturen går hånd i hånd.

Udviklingsplanen er blevet til i dialog med borgere, foreninger, erhverv og interessenter. Den bygger på lokalt engagement og fælles ansvar. Tak for alle bidrag!

På vegne af

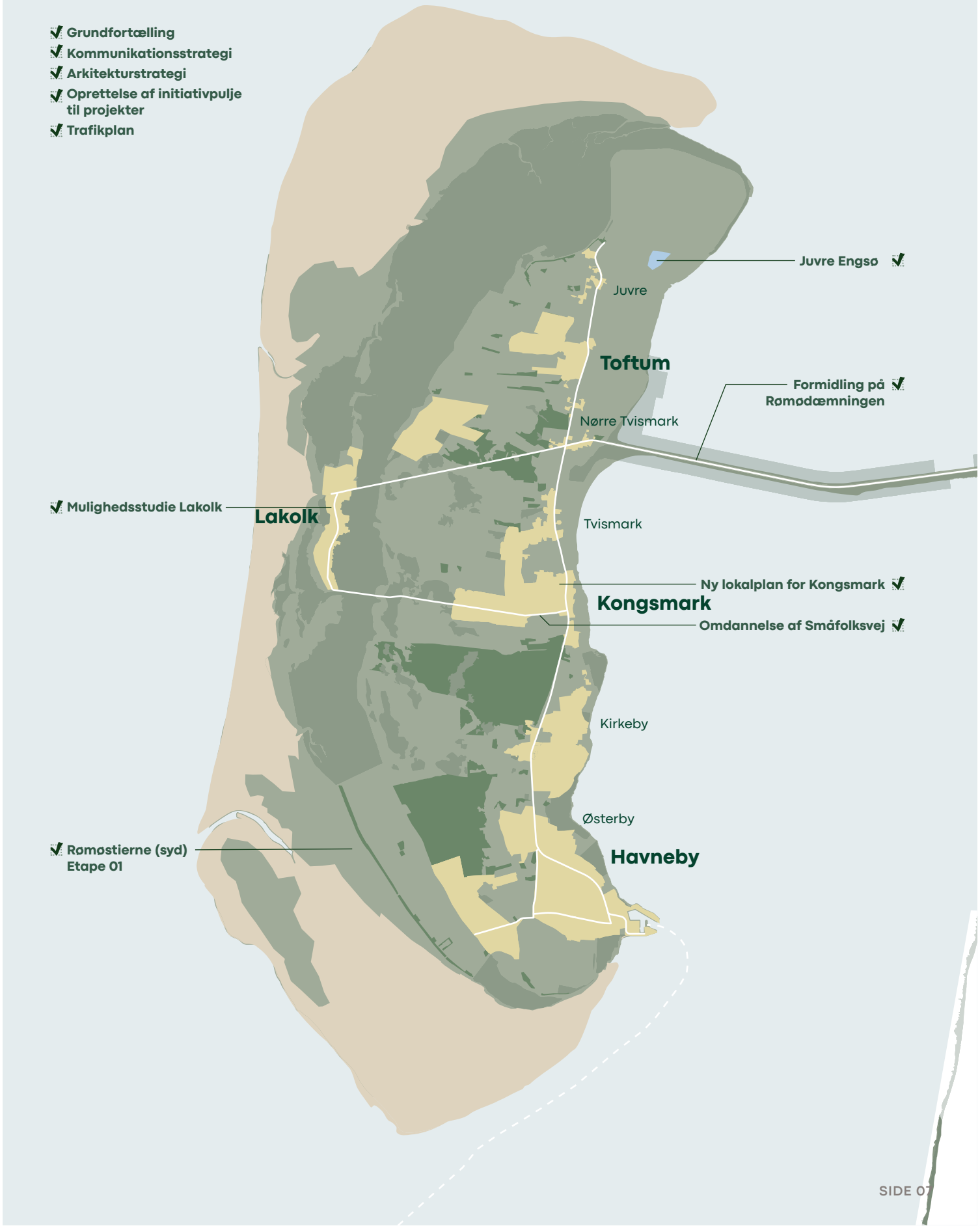
Borgmester
Jørgen Popp Petersen

***Følgegruppen for Rømø 2027-2032**
Rømø 2027-2032 – en fælles udviklingsplan er blevet til i tæt samspil med følgegruppen.
I følgegruppen har deltaget repræsentanter fra:

- Rømø-Tønder turistforening
- Tønder Erhvervsråd
- Rømø Lokalråd
- Rømø/Sild-færgen
- Tønnisgaard
- Rømø Havn
- Naturstyrelsen
- Nationalpark Vadehavet
- Destination Sønderjylland
- Erhvervsdrivende
- Centerforeningen Lakolk
- Centerforeningen Havneby
- Hoteller
- Tønder Kommune

EKSEMPLER PÅ REALISEREDE PROJEKTER

FRA RØMØ UDVIKLINGSPLAN 2018-2025

Vision

Rømø – levende hele året og lige midt i verdensarven

Rømø er også i fremtiden formet af havet og fællesskabet. Midt i Nationalpark Vadehavet udvikler vi en ø, hvor **naturen er præmissen, ikke kulissen.**

Vi vil være en levende helårsø med et stærkt lokalsamfund, aktive fællesskaber og oplevelser forankret i stedets egen rytme.

Stranden og horisonten er vores fælles rum.

Surf og bevægelse går hånd i hånd med ro, mørke, lys og stilhed. Østers, traditioner og festivaler er ægte møder – ikke iscenesatte produkter.

Vi vokser ikke for enhver pris.
Vi vælger kvalitet frem for kvantitet.

Vi udvikler i etaper og med respekt for øens begrænsede kapacitet.
Beskyttet natur er ikke en begrænsning.
Den er vores styrke og ansvar.

Rømø går ikke forrest ved at blive større.
Vi går forrest ved at være tydeligere –
og ved at vælge det, der varer.

Strategiske mål

Introduktion

Strategiske mål, temaer og handlinger

Med afsæt i visionen og de tværgående hensyn er udviklingen af Rømø samlet i fem overordnede temaer. Temaerne udgør den fælles strategiske ramme for øens udvikling og angiver, hvor der sættes ind for at skabe størst mulig kvalitet og sammenhæng.

De fem temaer er:

1. **Fælles retning og lokal forankring**
2. **Natur i balance**
3. **Helårsliv med stærke fællesskaber**
4. **Oplevelser og steder byder velkommen**
5. **Rundt på Rømø**

Temaerne samler de forhold, der er afgørende for at Rømø er en levende ø hele året: beskyttelsen og brugen af naturen, styrkelsen af hverdagsliv og fællesskaber, kvaliteten i øens steder og ankomst, en tryg og bæredygtig mobilitet samt tydelige rammer for planlægning og inddragelse.

Tilsammen omsætter temaerne visionens ambitioner til konkrete udviklingsspor.

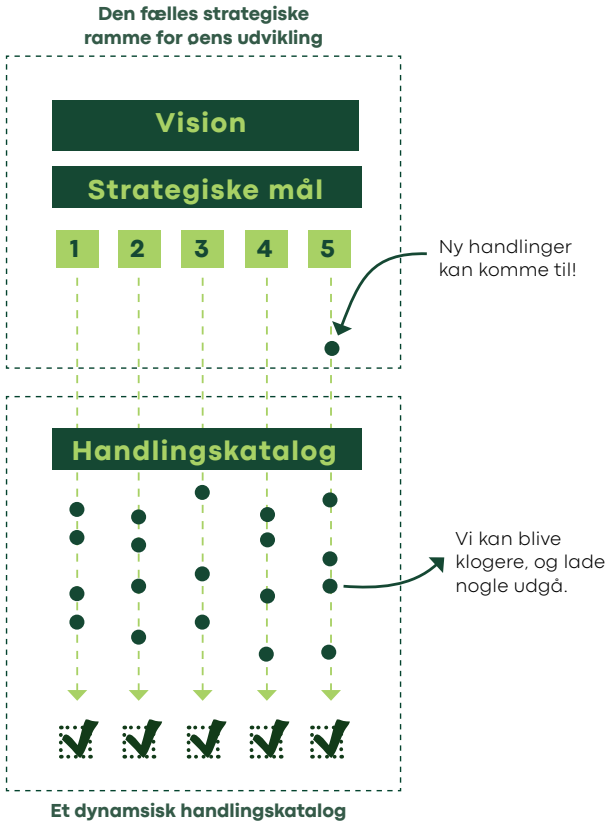
Hvert tema rummer en række målsætninger, der tydeliggør de ønskede retninger og prioriteringer. Målsætningerne danner grundlag for konkrete indsatser og projekter og skal sikre, at udviklingen sker målrettet, prioriteret og med fokus på kvalitet frem for kvantitet.

Temaerne skal ses i sammenhæng. De er gensidigt afhængige og skal understøtte hinanden, så udviklingen af Rømø sker som en helhed i balance mellem natur og benyttelse, mellem hverdagsliv og turisme og mellem udvikling og beskyttelse.

På de følgende opslag præsenteres hvert tema med tilhørende målsætninger og udvalgte handlinger, der er centrale for realiseringen af visionen for Rømø.

Konkrete handlinger for hvert tema er listet i kataloget for indsatser og handlinger. De oplistede handlinger er ikke et udtryk for en udtømmende liste, men et øjebliksbillede af de handlinger, vi ved og ønsker skal understøtte de 5 temaer og visionen for Rømøs udvikling.

Dermed sætter udviklingsplanens vision, strategiske mål og temaer den fælles strategiske ramme for øens udvikling, som understøttes af et dynamisk handlingskatalog, der løbende opdateres i takt med, at handlinger realiseres og nye indsatser kommer til.

TEMA 01

Fælles retning og lokal forankring

En udviklingsplan omsættes først til reel værdi, når der er klarhed om ansvar, organisering og opfølgning. Gode intentioner, målsætninger og indsatser kræver, at det er tydeligt, hvem der har ansvaret for at føre dem videre, og hvordan der følges op over tid. Uden en klar organisering og en fælles forståelse af roller risikerer planen at blive ved intentionerne. Tønder Kommune og Følgegruppen, som er afsendere på udviklingsplanen, bærer derfor et særligt ansvar for at sikre fremdrift, koordinering og opfølgning. Samtidig er udviklingen af Rømø afhængig af opbakning, engagement og samarbejde med øens beboere, erhvervsliv og turismeaktører. Udvikling kan ikke gennemføres af enkelte, men skal løftes i fællesskab.

Tillid og sammenhæng i planarbejdet er derfor afgørende. Der skal være styr på, hvordan planer, strategier og beslutninger hænger sammen, og hvordan de løbende bliver fulgt og justeret. Når retning, ansvar og beslutningsgange er tydelige, styrkes både gennemsigtigheden og tilliden til udviklingsarbejdet.

Planlægningen skal være robust, men også fleksibel. Rømø udvikler sig over tid, og nye behov og muligheder kan opstå. Derfor er det vigtigt, at arbejdet med udviklingsplanen kan justeres undervejs, uden at den overordnede retning går tabt. Når ændringer sker, skal de kommunikeres klart, så både beboere, erhverv og øvrige aktører ved, hvad der gælder og hvorfor.

Løbende inddragelse og dialog er en forudsætning for fælles ejerskab. Enkle og tilgængelige former for inddragelse skal gøre det muligt for flere at følge med, bidrage og forstå beslutningerne. Åben kommunikation og faste kontaktflader styrker samarbejdet mellem kommune, borgere og erhverv og bidrager til bedre og mere holdbare beslutninger.

Samarbejde på tværs af interesser og aktører er særligt vigtigt på en ø, hvor hverdagsliv, turisme og erhverv er tæt forbundet. Gennem koordination og fælles drøftelser kan udfordringer håndteres løbende, og udviklingen kan tilpasses i takt med sæsoner og erfaringer.

Med tydelige rammer, klar organisering og løbende dialog kan udviklingsplanen fungere som et aktivt redskab for øens udvikling. Det skaber et fælles afsæt for handling, styrker tilliden mellem aktørerne og sikrer, at visionen for Rømø omsættes til konkrete og meningsfulde forandringer.

HVAD ER MÅLET?

Sikre lokalt ejerskab, engagement og tydelig kommunikation om udviklingen.

HVAD SKAL DET GIVE?

Fælles virkelyst og løbende handling bag udviklingsplanen.

HVAD VI VIL ARBEJDE MED:

- Øget kommunikation om udvikling
- Løbende dialog og inddragelse
- Samarbejde mellem lokale aktører
- Tydelig organisering af udmøntning af udviklingsplanen og struktureret politisk opfølgning.
- Sammenhæng med eksisterende planer og politikker

Se en uddybende beskrivelse af handlingerne i kataloget på s. 23

TEMA 02

Natur i balance

Naturen, strandene og havet er Rømøs største aktiver og beskrives af både fastboende og besøgende som grundlaget for øens særlige identitet og tiltrækningskraft.

Rømø har en unik placering midt i Nationalpark Vadehavet - et UNESCO-verdensarvsområde af international betydning - hvor tidevand, åbne vidder, klitter, marsk og strandenge skaber et landskab i konstant forandring. Samspillet mellem natur og kultur har gennem generationer formet øen og givet den et helt særligt præg, som ikke findes mange andre steder.

At være en del af Nationalpark Vadehavet forpligter. Rømøs landskab er både storslået og sårbart, og naturens processer, levesteder og dyreliv kræver særlig beskyttelse. Det gælder blandt andet fuglenes raste- og yngleområder, klitlandskaberne, strandengene og de åbne kystzoner, hvor naturen skal have forrang. Samtidig rummer landskabet kulturhistoriske spor, der er tæt knyttet til naturens rytmer og brugen af øen gennem tiden.

Udviklingen på Rømø skal derfor bygge på principper om benyt og beskyt. Det betyder, at adgang til naturen fortsat skal være mulig, men målrettet og styret med omtanke. Med zoner for naturro skal det være tydeligt, hvor man kan færdes frit, hvor der skal udvises særlig hensyn, og hvor adgang bør begrænses eller helt undgås. Naturro-zonerne skal både sikre beskyttelse af naturen, og også være områder, der formidler, hvordan man færdes i særlig værdifuld natur. Stier, opholdszoner, adgangspunkter og formidling skal understøtte naturoplevelserne og samtidig beskytte de mest sårbare områder mod slid og forstyrrelse.

Formidlingen af naturen og verdensarven er et centralt greb. Gennem viden om Vadehavets dynamik, UNESCO-udpegningen og samspillet mellem natur og kultur styrkes forståelsen for, hvorfor Rømøs natur er særlig - og hvorfor den skal behandles med respekt. En stærk formidling er med til at skabe ansvarlig adfærd hos både fastboende og besøgende. Samtidig kan øget kvalitet i naturformidlingen bidrage til at styrke brandingen af Rømø udadtil.

Natur i balance handler derfor om at forene beskyttelse og brug. Ved at prioritere, hvor der kan være aktivitet, og hvor naturen skal have ro, kan Rømø fortsat tilbyde unikke naturoplevelser i Nationalpark Vadehavet samtidig med, at øens natur- og kulturlandskab bevares for fremtidige generationer.

HVAD ER MÅLET?

En naturadfærd, der sikrer både benyttelse, beskyttelse og gode naturoplevelser på øen.

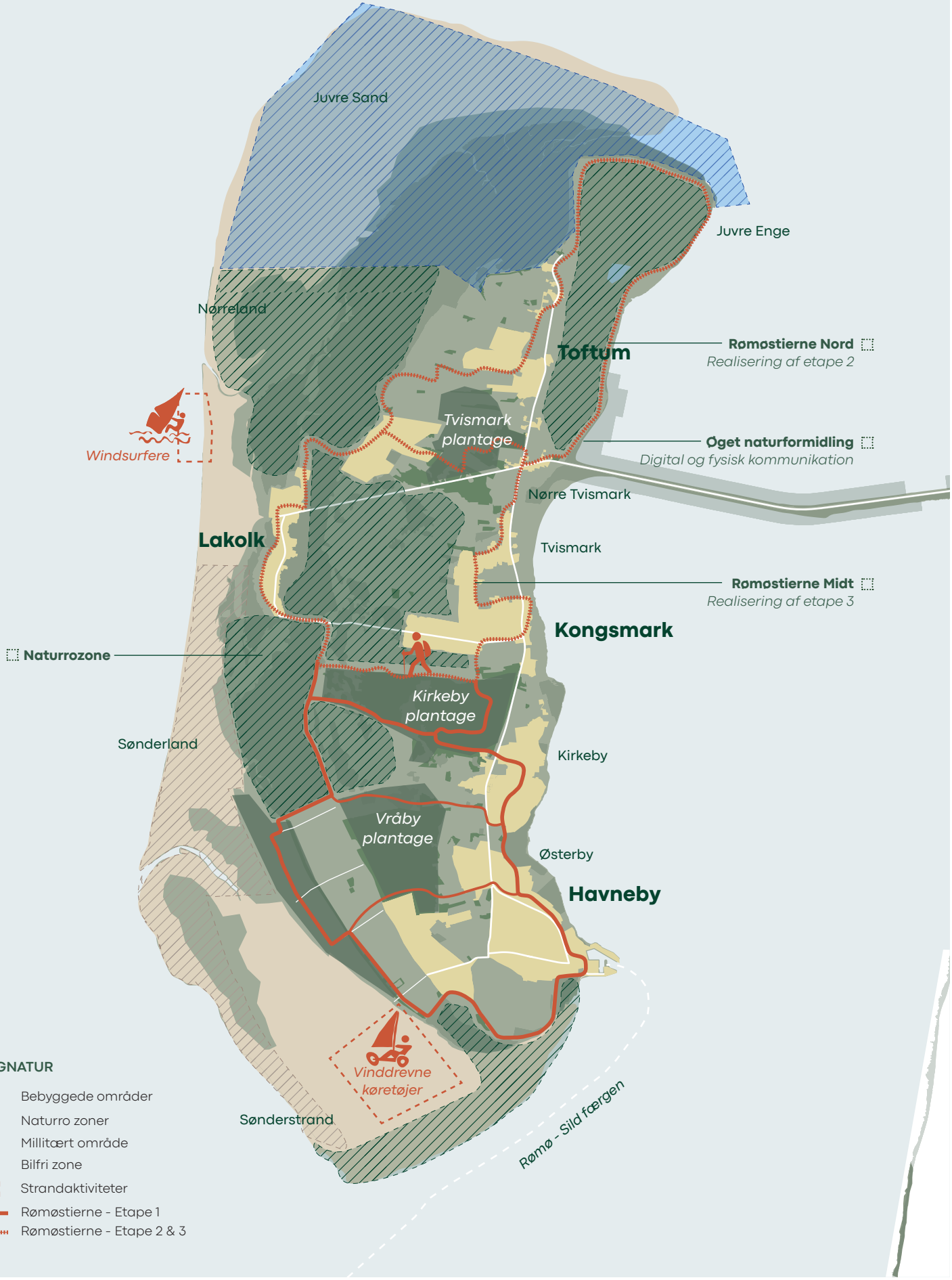
HVAD SKAL DET GIVE?

Unikke naturoplevelser samtidig med, at øens natur- og kulturlandskab bevares.

HVAD VI VIL ARBEJDE MED:

- Øget naturformidling
- Klimatilpasning
- Adfærd på øen
- Realisering af Rømøstierne etape 2 & 3

Se en uddybende beskrivelse af handlingerne i kataloget på s. 23

SIGNATUR

- Bebyggede områder
- Naturro zoner
- Millitært område
- Bilfri zone
- Strandaktiviteter
- Rømøstierne - Etape 1
- Rømøstierne - Etape 2 & 3

TEMA 03

Helårsliv med stærke fællesskaber

Rømø skal være et sted, hvor det er muligt at bo, leve og bidrage hele året. Et velfungerende helårsliv er afgørende for øens robusthed og for, at lokalsamfundet kan udvikle sig over tid. Det forudsætter rammer, der gør det muligt at blive boende på øen i forskellige livsfaser, herunder adgang til arbejde og boligformer, som matcher forskellige behov samt grundlæggende velfærdstilbud, der understøtter hverdagen.

Fællesskaberne er en af Rømøs største styrker og spiller en central rolle for trivsel, tilknytning og livskvalitet. Rammerne for fællesskab skal derfor fastholdes og styrkes, så både eksisterende beboere, nye tilflyttere og gæster har mulighed for at engagere sig, bidrage og blive en del af øens liv. Et stærkt fællesskab er ikke kun noget, der opstår af sig selv, men noget, der kræver fysiske rammer, aktiviteter og mødesteder, som fungerer året rundt. Øens medborgerhus udgør i den sammenhæng et vigtigt anker for hverdagsliv, foreningsliv og fælles aktiviteter.

Samtidig er gode rammer for erhvervsudvikling og jobskabelse en vigtig forudsætning for et stærkt helårsliv på Rømø. Udvikling af erhvervslivet og turismen på øen spiller en central rolle for at skabe flere helårsarbejdspladser og danne grundlag for nye aktiviteter og virksomheder. En stærkere og mere helårsorienteret erhvervsudvikling kan give nye arbejdspladser og dermed bidrage til et mere robust lokalsamfund.

På Rømø sætter naturbeskyttelsesinteresser og havet naturlige grænser for udvikling. Derfor skal nye tiltag ske balanceret, koncentreret og med høj kvalitet i udvalgte områder. Det skal være tydeligt, i hvilke områder der kan udvikles, og I hvilke områder der ikke kan. Det handler ikke om vækst i stor skala, men om at skabe klare rammer for bosætning og hverdagsliv, samtidig med at de kulturhistoriske og landskabelige kvaliteter beskyttes og videreføres.

På Lakolk er udviklingen i højere grad knyttet til turisme, oplevelser, helårsjobs og sæsonudvidelse. Med mulighed for et nyt badehotel, nye oplevelsestilbud og aktiviteter, vil en styrket besøgsoplevelse bidrage til en mere robust turisme hen over året. Derfor kan der også afsøges muligheder for funktioner og boligformer, der understøtter helårsliv og beboelse.

Særligt Havneby har et markant potentiale for at styrke sin rolle som både levende havneby og hverdagsby. Her kan samspillet mellem boliger, arbejdspladser, fællesskaber og oplevelser bidrage til et mere aktivt og sammenhængende hverdagsliv året rundt. En ny områdeplan for Havneby skal sætte retning for byen, der også fremadrettet vil fungere som et vigtigt omdrejningspunkt for både fastboende og besøgende.

HVAD ER MÅLET?

Sikre et robust helårsliv, jobskabelse og gode rammer for besøgende gennem udvikling i udvalgte udviklingszoner.

HVAD SKAL DET GIVE?

Udvikling af boliger, erhverv og turisme, hvor områdeplan for Havneby, udvikling på Lakolk er centrale indsatser.

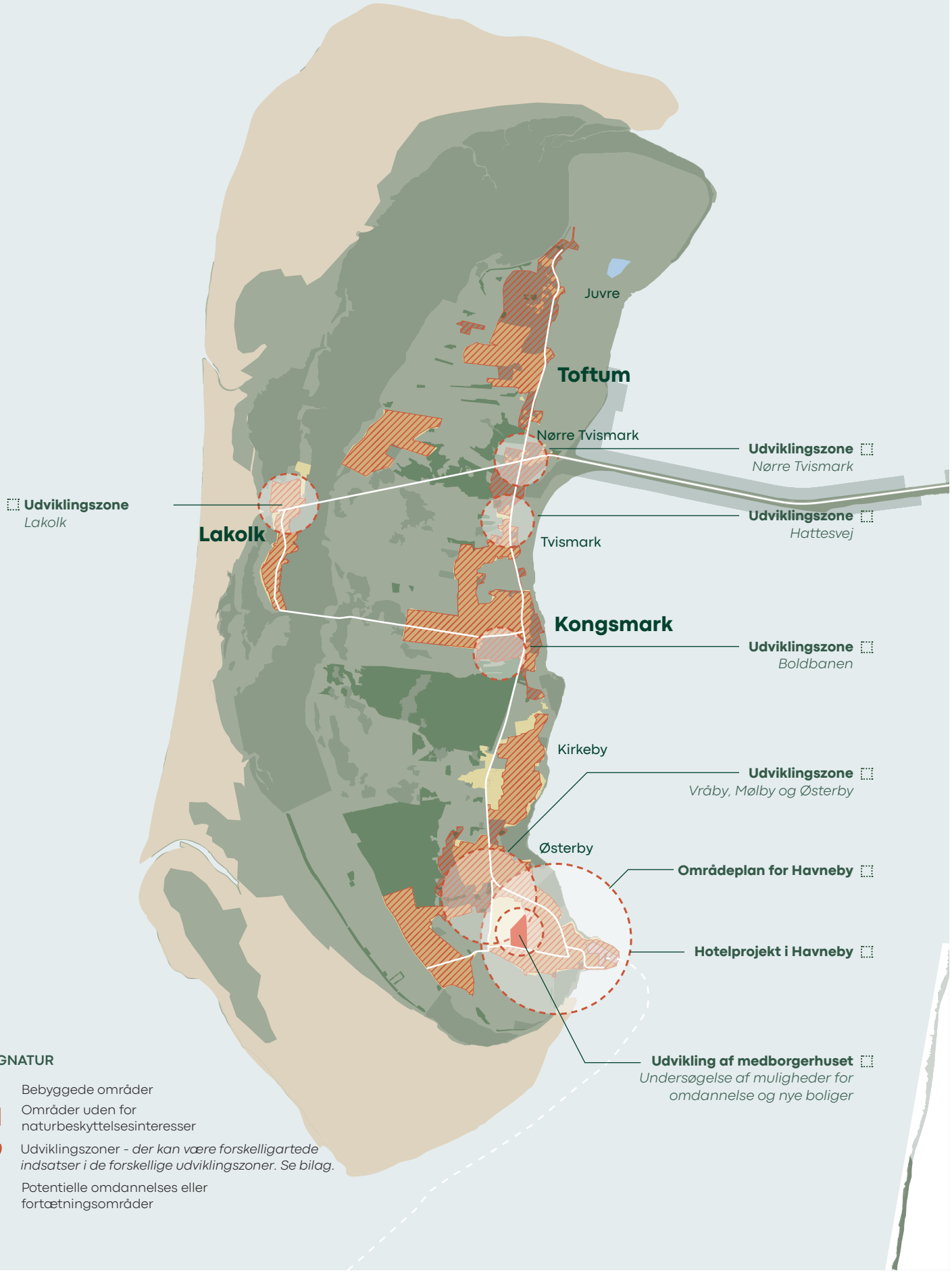
HVAD VIL VI ARBEJDE MED:

- Nye boliger
- Helårsjobs og turismeudvikling
- Udvikling af medborgerhuset
- Flere helårsaktiviteter
- Lokalplaner og kulturmiljø
- Øget samarbejde om kultur og events
- Branding med rækkevidde ud over øen
- Områdeplan for Havneby

Se en uddybende beskrivelse af handlingerne i kataloget på s. 24

HELÅRSLIV MED STÆRKE FÆLLESSKABER

KORT TIL TEMA 03

TEMA 04

Oplevelser og steder byder velkommen

At fremme oplevelsen af kvalitet på Rømø handler også om at værne om øens kulturmiljøer, fortællinger og kulturhistoriske spor. Kvalitet frem for kvantitet betyder derfor også, at udvikling af oplevelser og steder sker med blik for både funktion, kulturmiljø og den lokale kontekst.

Første møde med Rømøs kulturoplevelser, strande og byer spiller en afgørende rolle for oplevelsen af øen. Det første indtryk skal derfor være imødekommende, sammenhængende og give en klar fornemmelse af, at man ankommer til en særlig ø med sin egen identitet og sit eget tempo. Samtidig skal det være nemt at orientere sig og forstå, hvordan øens forskellige steder og oplevelser hænger sammen.

Rømø er mere end sine strande. Øen rummer Vadehavets verdensarv, stærke og varierede naturoplevelser samt en rig historie og kultur, som i dag fremstår spredt og til dels utydelig. En vigtig del af udviklingen er derfor at udfolde og formidle fortællingen om Rømø som en mangfoldig ø med mange indgange og oplevelser for både fastboende og besøgende. Det handler om at gøre øens kvaliteter synlige og tilgængelige uden at forenkle dem.

Øens bymiljøer og steder spiller en central rolle i denne fortælling. De rummer forskellige funktioner, stemninger og potentialer og skal kunne noget forskelligt. Ved at styrke de enkelte steders særpræg og indbyrdes sammenhæng kan Rømø opleves som en ø med flere tydelige knudepunkter frem for én samlet destination. Det bidrager både til bedre orientering, mere varierede oplevelser og en mere afbalanceret brug af øen.

Ankomstområder, havne, byrum og landskabelige overgange er særligt vigtige greb. Her mødes hverdagsliv, turisme, transport og ophold, og det er netop i disse overgangszoner, at øens karakter kan træde tydeligst frem. Forskønnelse, sammenhængende greb og aktivering af eksisterende bygninger og rum kan være med til at skabe mere levende, attraktive og trygge steder i hverdagen og for besøgende.

Gennem en samlet tilgang til ankomst, værtsskab, oplevelser og steder kan Rømø i højere grad opleves som en helhed med tydelige fortællinger, let aflæselige strukturer og bymiljøer, der inviterer til ophold, bevægelse og opdagelse.

HVAD ER MÅLET?

At løfte kvaliteten og sammenhængen mellem Rømøs steder og oplevelser med afsæt i øens særlige natur, kulturmiljøer og fortællinger.

HVAD SKAL DET GIVE?

Et bedre førstehåndsindtryk og en mere attraktiv samlet besøgsoplevelse, der kan tiltrække flere gæster med interesse for kvalitet, kultur og stedets særlige fortællinger.

HVAD VIL VI ARBEJDE MED:

- Forskønnelse af ankomster
- Videreudvikling af Lakolk
- Udvidelse af Tønnisgård Verdensarvscenter
- Projekter med fokus på ankomst og formidling (f.eks. "Ved Vejs Ende"-projektet)
- Strategiske samarbejder i turismeerhvervet.

Se en uddybende beskrivelse af handlingerne i kataloget på s. 25

OPLEVELSER OG STEDER BYDER VELKOMMEN

KORT TIL TEMA 04

SIGNATUR

- Bebyggede områder
- Steder og oplevelser
- Vigtige ankomstområder
- Parkering
- Rømøstierne - Etape 1
- Rømøstierne - Etape 2 & 3

TEMA 05

Rundt på Rømø

Adgangen til Rømø skal opleves som rolig, tydelig og sammenhængende. Transporten til og på øen spiller en central rolle for både hverdagsliv og besøgsoplevelse og er med til at sætte tempoet for opholdet på Rømø. Trafik og infrastruktur skal derfor tilpasses øens skala og understøtte en oplevelse af tryghed, overskuelighed og nærvær.

Trafikken på øen skal være sikker og bæredygtig for alle trafikformer. Der er behov for at prioritere lavere hastigheder, tydelige færdselszoner og bedre forhold for bløde trafikanter, så både børn, unge, ældre og besøgende kan færdes trygt. En infrastruktur, der inviterer til gang, cykling og kollektiv transport, bidrager samtidig til at reducere bilafhængighed og understøtter en mere bæredygtig mobilitet.

Samtidig er der behov for at håndtere presset fra biltrafik og autocampere, særligt i højsæsonen. Uden tydelige rammer risikerer trafikken at dominere byrum, naturområder og opholdssteder og dermed forringe både sikkerhed, oplevelseskvalitet og hverdagsliv. Regulering og styring af trafikformer skal derfor ses som et redskab til at skabe balance mellem adgang og ophold - ikke som en begrænsning af tilgængelighed.

Grøn og tryg infrastruktur handler også om sammenhæng og orienterbarhed. Når forbindelser mellem øens steder er tydelige og lette at anvende, styrkes både hverdagsmobiliteten og muligheden for at opleve Rømø uden bil. Samtidig skal information og kommunikation om trafik, løsninger og prioriteringer være klar og tilgængelig, så både fastboende og besøgende forstår, hvordan øen er indrettet, og hvorfor.

Arbejdet med trafik udvikles i sammenhæng til mobilitetsplanen, der er under udarbejdelse, og derigennem arbejdes med en helhedsorienteret indsats for trafik, mobilitet og infrastruktur, der skaber rammer for en mere rolig, sikker og bæredygtig bevægelse på øen. Tiltag understøtter øens natur, hverdagsliv og oplevelseskvaliteter samtidig med, at de bidrager til en udvikling med respekt for stedets tempo og karakter.

HVAD ER MÅLET?

En sikker, sammenhængende og velfungerende trafik på Rømø, der fungerer i både høj- og lavsæson.

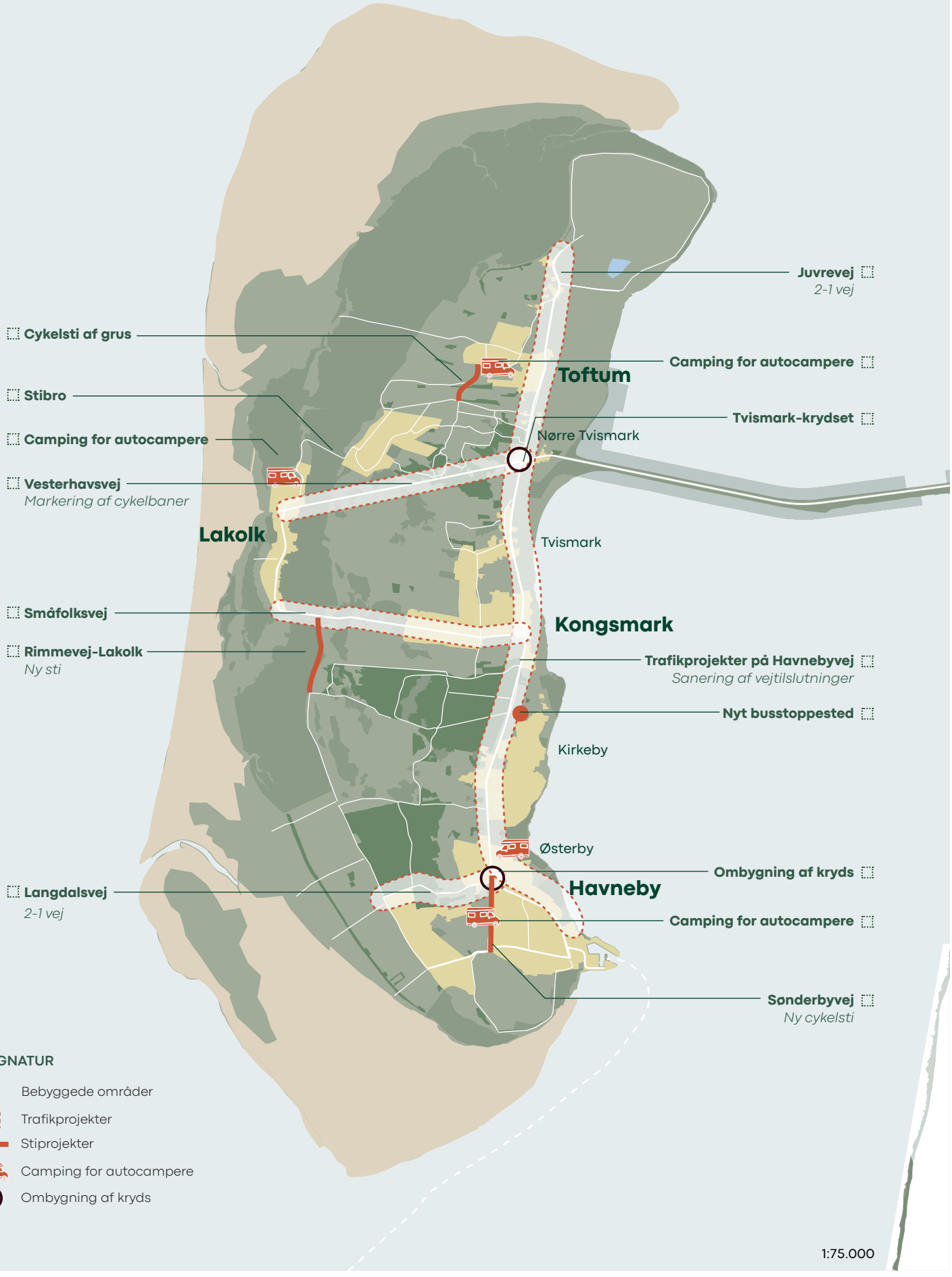
HVAD SKAL DET GIVE?

Bedre fremkommelighed og mulighed for at bevæge sig rundt på Rømø - også uden bil, samt bedre regulering af autocampere.

HVAD VIL VI ARBEJDE MED:

- Nye trafikprojekter
- Projekter for bløde trafikanter og kollektiv trafik
- Regulering af autocampere

Se en uddybende beskrivelse af handlingerne i kataloget på s. 25

Juvrevej
2-1 vej
Cykelsti af grus
Camping for autocampere
Toftum
Stibro
Tvismark-krydset
Nørre Tvismark
Camping for autocampere
Vesterhavsvej
Markering af cykelbaner
Lakolk
Tvismark
Småfolksvej
Kongsmark
Rimmevej-Lakolk
Ny sti
Trafikprojekter på Havnebyvej
Sanering af vejtilslutninger
Nyt busstoppested
Kirkeby
Østerby
Ombygning af kryds
Langdalsvej
2-1 vej
Havneby
Camping for autocampere
Sønderbyvej
Ny cykelsti
SIGNATUR
Bebyggede områder
Trafikprojekter
Stiprojekter
Camping for autocampere
Ombygning af kryds
1:75.000

Indsatser og handlinger

Katalog

Handlingskatalog

Handlingskataloget er dynamisk, og vil løbende blive opdateret med nye indsatser. For at følge udviklingen i tiltagene og sikre implementeringen af planen og handlingskatalogets indhold, vil der ske en løbende politisk opfølgning.

TEMA 01 UDVIKLING I FÆLLESSKAB

Øget kommunikation om udvikling
- Oprettelse af hjemmeside til udviklingsplanen og til kommunikation om udvikling på Rømø.
- Øge den løbende kommunikation - f.eks. i nyhedsbreve og med markeringer af færdiggjorte projekter.

Løbende dialog og inddragelse
- Enkle og åbne former for inddragelse - f.eks. løbende dialogmøder om konkrete udviklingsprojekter.
- Følgegruppen inviterer til årlige dialogmøder med status på handlingskataloget og udviklingsprojekter på øen.

Samarbejde og samskabelse mellem lokale aktører
- Brug gode erfaringer fra dialogbaseret byomdannelse i fremadrettede planer og konkretisering af handlinger.

Tydelig organisering af udmøntning af udviklingsplanen og struktureret politisk opfølgning.

Sammenhæng med eksisterende planer og politiker
- Sikre sammenhæng mellem udviklingsplanen og øvrige eksisterende planer og poltikker som f.eks. indsatser i Rømø Udviklingsplan 2025 og arkitekturstrategien.

TEMA 02 NATUR I BALANCE

Øget naturformidling
- Løft naturformidling med fokus på kulturhistorie og UNESCO-status.
- Formidling og skiltning langs rømøstierne

Klimatilpasning
- Sikre sammenhæng til bl.a. risikostyringsplanen, Vores Klimahandleplan, Naturstrategi o.l.

Adfærd på øen
- Udpeg og udbred kendskab til naturro-zoner
- Udbredelse af code og conduct

Realisering af Rømøstierne etape 2 & 3

TEMA 03 HELÅRSLIV MED STÆRKE FÆLLESSKABER

Nye boliger
- Fortætning i Havneby
- Udvikling af almene boliger ved Medborgerhuset
- Afsøge muligheder for nye boliger inden for udvalgte udviklingszoner.

Helårsjobs og turismeudvikling
- Understøtte erhvervsskabelse, jobudvikling og turismeaktiviteter i udviklingszonerne.

Udvikling af medborgerhuset
- Bevar og udvikle medborgerhuset som mødested for fællesskab, sundhed og kultur.

Flere helårsaktiviteter
- Skab flere helårsaktiviteter for både beboere og besøgende. Afsøg muligheder for legepladser, indendørs aktiviteter (sport/foreningsliv) og midlertidig brug af tomme bygninger.
- Strategiske bosætningsaktiviteter.

Lokalplaner og kulturmiljø
- Revision af lokalplaner herunder for sommerhusområder. Ved revision af lokalplaner sikres at nye udstykningsmuligheder indgår i en samlet helhed.
- Temaplan for bevaring af bevaringsværdige bygninger.

Øget samarbejde om kultur, events og fortællinger
- Sikre aktivering af arkitekturstrategi

Branding med rækkevidde ud over øen
- Markedsføringen varetages lokalt og nationalt af Rømø Tønder turistforening og det øvrige turisterhverv i samarbejde med destination Sønderjylland, der også varetager den internationale markedsføring i samarbejde med VisitDenmark.

Områdeplan for Havneby
- Der udarbejdes en samlet områdeplan for Havneby, som på overordnet niveau binder byen bedre sammen via oplevelsesruter og loop-forbindelser, på mellemniveau styrker sammenhængen mellem butikscenter og havn, og på projektniveau realiserer konkrete indsatser som forbedret ankomst ved færgen, udvikling af medborgerhuset, nye lejeboliger samt midlertidig aktivering af tomme bygninger.

TEMA 04 OPLEVELSER OG STEDER BYDER VELKOMMEN

Forskønnelse af ankomster
- Forskønnelse af ankomsten ved Tvismark-krydset indarbejdes i relation til arbejdet med kvalificering af trafikprojekter i Tvismark-krydset.
- Ankomstområdet ved Færgen i Havneby.

Videreudvikling af Lakolk
- Ny lokalplan på Lakolk med mulighed for badehotel
- Ny østlig vejadgang

Udvikling af Tønnisgård Verdensarvscenter

Projekter med fokus på ankomst og formidling
- "Ved Vejs Ende"-projektet (Stedet tæller X)
- Opgradering af og ny formidling vedrørende Rømø-bænke
- Nye potentielle formidlingssteder

Strategiske samarbejder i turismeerhvervet

TEMA 05 RUNDT PÅ RØMØ

Nye trafikprojekter
- Drift og vedligehold som del af trafikinvesteringer.
- Kvalificering af konkrete kryds og vejprojekter, fx Tvismarkkrydset, Langdalsvej/Sønderbyvej og Havnebyvej.
- Løbende realisering og kommunikation om projekter beskrevet i Trafikplan for Rømø.

Projekter for bløde trafikanter og kollektiv trafik
- Fodgængerfelter og bedre krydsningsmuligheder.
- Cykelstier, afmærkning og skiltning.
- Bedre kollektiv transport, herunder afsøgning af muligheder for shuttlebus/minibus i sæson.

Regulering og kontrol af autocampere
- Autocampere henvises til de officielle campingpladser vist på kortet s. 21, og hvor der er behov, vil der blive etableret 3 timers generel parkering på udvalgte p-pladser.

Afsæt og opfølgning

Afsæt, formål og opfølgning

På Rømø bliver man mødt af et stort engagement og gå-på-mod, som vidner om, at det er en ø, som beboerne og gæsterne holder af og ønsker fortsat skal blomstre i de kommende generationer.

Udviklingsplanens formål er at fungere som et dokument, der fremmer dialogen mellem øboerne, de erhvervsdrivende, øens gæster, foreninger, myndigheder og politikere. Derudover skal planen sikre en fælles retning for øen, som indebærer, at alle kræfter trækker i den samme retning i den videre realisering.

Planen er samtidig ikke en facitliste. Der kan komme nye muligheder og der kan vise sig umuligheder, der gør at handlinger løbende må justeres.

Derfor spiller det lokale ejerskab en væsentlig rolle i planens tilblivelse. Udviklingsplanens succes er betinget af, at vi i fællesskab driver udviklingen og sikrer et samstemt engagement omkring de tiltag, der bliver sat i gang og ført ud i livet.

Vi følger livet på øen

Når vi måler udvikling er det ikke alene på vækst, men på det der varer. Rømø skal være mere robust, mere sammenhængende og mere i balance. Derfor følger vi udviklingen med helhedsbriller.

Antal fastboende

Antal overnatninger fordelt på sæson

Til og fraflytning

Gennemsnitligt døgn-forbrug pr. gæst

Andel af helårsbeboelse ift. fritidsboliger

Andel af helårsarbejdspladser i turismeerhvervet

Helårsliv og bosætning

Et stærkt helårsliv er fundamentet for Rømøs udvikling. Turismen kan ikke stå alene – den skal understøtte et levende lokalsamfund med stabile hverdagsfunktioner og et varieret boligudbud.

Udviklingen følges derfor med fokus på antal fastboende, til og fraflytning samt andel af helårsbeboelse ift. fritidsboliger. Indikatorerne skal vise, om Rømø fortsat er et attraktivt og robust sted at bo, og om kvaliteten i hverdagslivet styrkes over tid.

Turismens kvalitet og sæsonspredning

Turismen er en vigtig del af øens økonomi og identitet. Målet er ikke vækst for vækstens skyld, men en turisme, der bidrager positivt til lokalsamfundet og skaber værdi hele året.

Udviklingen følges derfor på kvalitet frem for kvantitet: sæsonspredning i overnatninger, døgnforbrug og helårsarbejdspladser. Indikatorerne skal vise, om turismen styrker øens robusthed og bidrager til stabil beskæftigelse frem for kortsigtede gevinster.

Trafikbelastning og parkeringskapacitet

Borgernes oplevelse af turismepres

Borgerundersøgelser om trivsel og tilfredshed

Natur, kapacitet og prioritering

Rømøs natur og ro er øens fundament – og dens begrænsning. Øen har en begrænset kapacitet, både i landskabet, infrastrukturen og hverdagsfunktionerne.

Udviklingen følges derfor med fokus på belastning, slitage, biodiversitet, trafik og oplevet pres. Formålet er at sikre, at udviklingen sker inden for øens bæreevne, og at der træffes aktive prioriteringer, hvor ikke al udvikling er relevant alle steder.

Lokal forankring og fællesskab

Udviklingen skal ske i fællesskab og med lokal forankring. Øens beboere, foreninger og erhverv rummer afgørende viden og engagement.

Der følges derfor på deltagelse, foreningsliv, initiativer og trivsel. Samtidig er et centralt princip, at nye tiltag skal skabe dobbelt værdi – de skal fungere for både fastboende og besøgende og styrke sammenhængen mellem hverdagsliv og turisme.

Processen bag udviklingsplanen

EN FÆLLES UDVIKLINGSPLAN

Udviklingsplanen er blevet til gennem en proces, hvor lokal viden, faglige vurderinger og politisk forankring er tænkt sammen fra start til slut. Arbejdet har haft fokus på både at evaluere erfaringerne fra den tidligere plan og at skabe et opdateret og fælles grundlag for den fremtidige udvikling. Undervejs har processen været kvalificeret gennem en aktiv følgegruppe, dialog med borgere og lokale interessenter, teknisk og faglige drøftelser med Tønder Kommune samt løbende politisk orientering.

FØLGEGRUPPEN

Følgegruppen har haft en central rolle i arbejdet med udviklingsplanen. Gruppen har været sammensat af repræsentanter for centrale lokale og stedbundne interesser, herunder blandt andet lokalråd, turistaktører, centerforeninger, havn og naturinteresser. Følgegruppen har bidraget til at evaluere den tidligere plan, kvalificere centrale temaer og drøfte muligheder, udfordringer og udviklingspotentialer. Gruppen har dermed fungeret som et vigtigt bindeled mellem planarbejdet og lokale perspektiver og har samtidig bidraget til at sikre en bred forankring af planens retning og indhold.

BORGERMØDER OG LOKALE INTERESSENTER

Inddragelsen af borgere og lokale interessenter har været et væsentligt element i processen. Der har været lagt vægt på at skabe en åben og konstruktiv dialog med fastboende – blandt andet gennem møde med lokalrådet og møde med repræsentanter for grundejerforeninger. Derudover er borgerne blevet inviteret ind i processen gennem to offentlige møder: et indledende borgermøde med workshop og et offentligt møde i forbindelse med høringen før planforslaget fremsendes til politisk behandling. De to møder har tilsammen givet mulighed for både tidlig idéudveksling og efterfølgende kvalificering af den samlede plan – før den indgår i mere formelle politiske processer.

TEKNISKE OG FAGLIGE INPUT

Planen er løbende blevet fagligt kvalificeret gennem tæt dialog med Tønder Kommunes tekniske forvaltning og projektgruppe. De teknisk og faglige drøftelser har blandt andet bidraget til at kortlægge status på fysiske indsatser, belyse mulige udviklingsområder og sikre, at udviklingsplanen hviler på et oplyst grundlag. Den faglige sparring har været vigtig for at koble de lokale ønsker og perspektiver med de planmæssige, fysiske og forvaltningsmæssige rammer for den videre udvikling.

POLITISK FORANKRING

Den politiske forankring har været en løbende del af processen. Til politiske udvalg er der fra forvaltningen løbende blevet orienteret undervejs, både i forhold til proces, foreløbige resultater og om den overordnede retning for arbejdet. Den politiske involvering har været vigtig for at sikre sammenhæng mellem lokale input, de faglige vurderinger og som grundlag for de politiske prioriteringer som fremad kan være med til at realisere udviklingsplanen.

